

タイトル	M.M.ドブロトゥヴォールスキーのアイヌ語・ロシア語辞典(9)
著者	寺田, 吉孝; 安田, 節彦; ;
引用	北海学園大学学園論集(148): 127-155
発行日	2011-06-18

M. M. ドブロトウヴォールスキーの アイヌ語・ロシア語辞典 (9)

(カザン, 1875 年)

M. M. ドブロトウヴォールスキー 著
寺 田 吉 孝 訳
安 田 節 彦 訳

訳者まえがき

今回の訳出部分は、Б(B) の残りの語と В(V), Г(G) の部分である。

本書の pp.47-68 に、アイヌ語の単語の正書法に関する記述がある⁽¹⁾。そこには、アイヌ語の音をロシア文字で表す際の苦勞が書かれている。今回の訳出部分に深くかかわる Б(B), В(V), Г(G) の文字と発音に関して、再度、ドブロトウヴォールスキーが指摘したいくつかの注意点を列挙しておく。

1. ロシア語の Б(B) と同じ音ではじまるアイヌ語の単語はない。アイヌ語では、Б(B) とそれと対応する無声子音 П(P) の中間音が聞こえる。Б に近く発音されるときもあれば、P に近く発音されるときもある。

2. アイヌ語の単語には、ロシア語の В(V) の音に相当する音を持つものがある。Б(B) の場合と同じく、В(V) は、それと対応する Ф(F) との中間音で発音される。

さらに、В(V) の音は、А(A) と Е(YE) の前後で、В(V) と У(U) の中間音で発音されることがある。この場合、ゴシック体の У(U) を書く。例えば、уáри (uari), хауэйкй (khauejki) など。

3. 本辞典の中で、ロシア文字の Г(G) で表されているアイヌ語の単語は、ロシア語の Г(G) と Х(KH) の中間的な音を表している⁽²⁾。

本辞典においてゴシック体の Г(G) は、ロシア語の Г(G) の音を表している。

(寺田吉孝 記)

(1) 翻訳は『アイヌ語・ロシア語辞典(4)』拙訳、北海学園大学学園論集 第90号、161-186

(2) 日本語のハ行音に近い音である。本辞典でも、ところどころで、片仮名のハで表されている。

Бонири.

— 42 —

Ва.

- Бонири*. Мос. тюлень, особенная порода тюленей.
Бонке или *понке*. Мос. теплый, теплота, жарь.
 810. *Бонъ*. Мос. кипѣть (о водѣ), волноваться, кипятить, иначе *понъ* и *бону*.
Боронай. Геогр. рѣка Сіу.
Бору. Кл. Кам. большой.
Борукуръ. Ланг. Кур. большой.
Босфоо. Кл. Мац. дитя.
Буй. Мос. отверстіе, иначе *бой*.
Буйкокари. Мос. слышать, слухъ.
Бунгара или *бунгари*. Мос. (ウガソブ), родъ плющеобразнаго растенія.
Бунки. Мос. стража, стоять на караулѣ. — *кару*. Мос. стоять на часахъ. — *нэ*. Мос. сія стража.
Бункикамафуреппъ. Мос. земляника.
 820. *Бунма*. Мос. рисъ, зерновой хлѣбъ. *Бунма ту тара*. Мос. два тюка рису.
Бури. Мос. родъ, образъ (отъ Ин. *фури*), видъ. Кл. Кам. гора.
Буси. Мос. колчанъ, туль.
Бусини. Мос. родъ фисташковаго дерева.
Буяра. Мос. окно.

В.

В. ТРЕТЬЯ БУКВА АНДСКОЙ АЗБУКИ.

Ва. 1. Травяной витый кружокъ (на который ставят котель, чтобъ не замарать полъ). 2. Бродъ, переправа вбродъ. *Ва ани пѣцика-пѣрика хетанеа?* можно ли перейти вбродъ? 3. Приставка при вопросѣ, начинающемся съ *анъ*. — *Анъ кироод ва?* гдѣ сапоги? *Анъ гѣхка ва?* гдѣ шапка? (Гляцизмы). 4. Изрѣдка частичка для образованія повелительнаго. *Труи хѣсева*, вздохни глубже. *Асиньова!* выдь! *Ажжась-ва!* иди! 5. Знакъ дѣепричастія какъ настоящаго такъ и прошедшаго. *Оманъ трусуева кѣйки энэйикарь исямъ*, не смотря на мое желаніе уйти, рѣшительно не могу. *Уфъ тусуйева*

- Boniri.* Mos. アザラシ, アザラシの特別な種類.
Bopkye あるいは *popkye.* Mos. 暖かい, 暖かさ, 暑さ.
Bop. Mos. (水が) 沸騰する, 波立つ, 沸かす, *pop* あるいは *bopu* とも言う.
Boronaj. (地) シウ (Siu, Ciy⁽³⁾) 川.
Boru. Kl. Kam. 大きい.
Borukur. Lang. Kur. 大きい.
Bofoo. Kl. Mats. 赤ん坊, 子供.
Buj. Mos. 穴, *boj* 他とも言う.
Bujkokari. Mos. 聞こえる, 聴覚.
Bungara あるいは *bungari.* Mos. (ブンガラ), ふわふわした毛の生えた (フラシ天のような) 植物の一種.
Bunki. Mos. 見張り, 見張りに立つ.
— *karu.* Mos. 歩哨に立つ.
— *nye.* Mos. この見張り.
Bunkikamafuryepp. Mos. オランダイチゴ⁽⁴⁾.
Bunma. Mos. 米, 穀物. *Bunma tu tara.* Mos. 二つの大きな米の包み.
Buri. Mos. 仕方, 姿 (日本語の *furi* から), 様子. Kl. Kam. 山.
Busi. Mos. 矢筒, 箆 (えびら).
Busini. Mos. ピスタチオの木の種類.
Buyara. Mos. 窓.

B(V).

B(V). アイヌ語の字母の 3 番目の文字.

- Va.* 1. 草で編んだ丸い敷物(床を汚さないよう, その上に釜が置かれる). 2. 浅瀬, 渡渉.
Va áni pyétsika-píríka khyetányea? 歩いて渡ることができるか? 3. *An* から始まる疑問の際の接頭辞⁽⁵⁾. — *An kirogō va?* 長靴はどこだ? *Ah gákhka va?* 帽子はどこだ? (ギリヤーク語からの借用表現) 4. まれに命令文を作るための小詞. *Truj khyésyeva,* 息をもっと深く吸って吐きだしなさい. *Asin'ova!* 外に出ろ! *Akhkas'-va!* 行け! 5. 現在および過去の副動詞のしるし. *Oman trucuyeva káiki eneyájkar' isyam,* 去りたい気持ちにもかかわらず, 全くそうすることが出来ない. *Uf tusujyeva kaiki koyajkus'* 手に入れようとしたが, できなかった. *Omanova ekh,* 行ってきて, また戻る

(3) 現在のロシア語正書法では, *Сiu*。

(4) 藻汐草では「虻イチゴ」。

(5) 原文のまま

кайки коййкусь, доставалъ, но не могъ достать. *Оманова эх*, съѣздивши воротиться. 6. Какъ знакъ прошедшаго есть грубый Руссизмъ. 7. Какъ окончаніе глаголовъ въ неопредѣленномъ склоненіи и какъ частичка усиливающая значеніе парѣчій (*пиррика-ва!* очень хорошо) есть грубый Гилляцизмъ. 8. Мос. Означаетъ болѣе близкое отношеніе при существительныхъ. При глаголахъ есть партиципальная частичка. *Ва* есть опредѣляющая частичка, которая при существительныхъ заступаетъ мѣсто члена. *Гарики тѣже ва шаке шинтоко аутеканъ*, лѣвою рукою подаетъ онъ ушатъ вина. *Шинанта уэкарива бунки нэ реянъ*, мы соберемся на одномъ мѣстѣ и будемъ сторожить. *Цикоцу цисе анакинэ икоріэ ашинкэва огари шамъ*, что бьется нашего дома, то въ немъ не приобрѣтено никакихъ богатствъ. *Шіойта ашину ва нукару*, онъ выходитъ и смотритъ.

Вавай. Геогр. озеро.

Вагасасса. Брот. шпага, мечь.

Вай, смягченное *ванъ*, десять. *Вайванд*, двѣ тысячи. *Ту (йне, ивй, тунесай, ванге) вайванд*, 4000 (8,000, 12,000, 16,000, 20,000).

— *снева́но*, двѣ тысячи. *Снева́но икасьма-вайснева́но*, двѣ тысячи двѣсти. *Тусневано (тресневано, —инесневано, —асиснесневано, —ивайсневано, —арувайсневано, —тупейсневано, —синеписайсневано) икасьма вайсневано*, двѣ тысячи четыреста (2,600; — 2,800, — 3,000, — 3,200, — 3400, — 3600, — 3800, —).

830. *Вака.* Дав. вода. Лапг. Мац. Юж. Сах. Кл. Сах. Бальб. Мац. Брот. (*Wakha*). Мос. (*и вакка*).

— *ишама котанъ*. Дав. безводное мѣсто.

Вака́ми. С. длинная морская капуста.

Вакаранай.

Ваки́, маленькая травка. *Ни* —, маленькая травка растущая на деревьяхъ.

Ваки́на. С. мохъ (для стройки домовъ). Син. *си́нтусь*.

Вакирорд. С. собственное мужское имя.

6. 過去時制の印として, 粗野なロシア語からの借用表現である. 7. 不定法の動詞の語尾として, および, 副詞の意味を強める小詞として (*pirika-va!* とても良い) 粗野なギリヤーク語からの借用表現である. 8. Mos. 名詞とともに用いられると, より緊密な関係を意味する. 動詞とともに用いられると, 分詞を表す小詞となる. *Va* は名詞とともに用いられると冠詞の代わりの役割を果たす定語的な小詞である. *Gariki tekye va shakye shintoko atstyekan*, 左手で彼は酒の入った桶を差し出す. *Shinanta uekariva bunki ne ryeyan*, われわれは一箇所に集まって, 見張りをするだろう. *Tsikotsu tsisyé anakine ikorie ashinkyeva ogari sham*, 我が家に関しては, 何の財産もない. *Shiojta ashinu va nukaru*, 彼は外に出て, 見る.

Vavaj. (地⁽⁶⁾) 湖.

Vagasassa. Brot. 劍, 刀.

Vaj, *van* の軟音化したもの, 十. *Vajvangō*, 二千. *Tu (îne, ivāj, tunyēsāj, vampye) vajvangō*, 4000 (8000, 12000, 16000, 20000).

— *snyeváno*, 二千. *Snyeváno ikás'ma-vajsnyeváno*, 二千二百. *Tusnyevano (tryesnyevano, —inyesnyevano, —asisnyesnyevano, —ivajsnyevano, —aruvajsnyevano, —pupyejsnyevano, —sinyepisajsnyevano)*
ikas'ma vajsnyevano, 2400 (2600, —2800, —3000, —3200, —3400, —3600, —3800).

Vaka Dav. 水. Lang. Mats. S. Sakh. Kl. Sakh. Bal'b. Mats. Brot. (Wakha). Mos. (*vakka* とも言う).

— *ishama kotan*. Dav. 水のない場所.

Vakámi. (名) 長い昆布.

Vakaranaj.

Vakì, 小さい草. *Ni*—, 木に生える小さい草.

Vakína. (名) 苔 (建てものための). (同) *síntus'*.

Vakirorò. (名) 男性の名.

(6) 原文のまま

Вака.

— 44 —

Вампе этупесапо.

- Вака*, см. *вахка*.—Мос. (*вакна*, *вака* или *вашка*), вода. Фюр.
- *асинь*, см. *вахка асинь*.
- *бопъ*. Мос. кипѣть (о водѣ).
- *ке*. Мос. сосудъ, которымъ выбрасываютъ пещетоту изъ корабля.
- *кукуцу*. Мос. пазваніе растенія.
840. — *кушь*. Дав. паводпеніе.
- *той-той*. Мос. дасточка.
- *хури*. Геогр. третій притокъ (спизу) рѣки Поронехная.
- Вамбе* или *вамби*. Дав. десять. Лавг. Юж. Сах. Кл. Сах. Бал. Мац.
- *арувано хоуъ*. Дав. сто тридцать.
- *ашикини хоуъ*. Дав. девяносто.
- *идохоуъ*. Дав. тридцать. Лавг. Юж. Сах.
- *инихоуъ*. Дав. семьдесятъ.
- *прохоуъ*. Дав. ошибка вмѣсто *ирехоуъ* (вѣроятно отъ неразборчивости рукописи), пятьдесятъ.
850. — *ирихоуъ*. Лавг. Юж. Сах. пятьдесятъ.
- *тубишано хоуъ*. Дав. сто пятьдесятъ.
- *шнебишано хоуъ*. Дав. сто семьдесятъ.
- *шневацо хоуъ*. Дав. сто девяносто.
- *ювано хоуъ*. Дав. сто десять.
- Вампе*. Мѣст. этотъ, эта, это. Числ. десять. *Вампе-эivano-икасьма-сневано*, триста десять. *Вампе-не муї кднтэ*, далъ десять папушъ (табаку).
- *эарувано (эаруванъ id)*, сто тридцать. — *икасьма сневано*, 330.
- *эасісьнеох*. девяносто.
- *эivano (эиванъ id)*, сто десять. *Сне икасьма вампе эivano*, сто одиннадцать.
- *эиньго*. семьдесятъ.
860. — *эсинетисано (эсинетисанъ id)*, сто семьдесятъ.
- *эсневано*, сто девяносто.
- *этрею*. пятьдесятъ.
- *этуго*. тридцать. — *икасьма сневано*, двѣсти тридцать.
- *этупесапо (этупесанъ id)*, сто пятьдесятъ.

- Vakka*, ⇨ *vakhka*. —Mos. (*vakka, vaka* あるいは *vashka*), 水. ⁽⁷⁾Fyur.
— *asin'*, ⇨ *vakhka asin'*.
— *bop*. Mos. 沸騰する (水について).
— *kye*. Mos. 船から汚物を捨てる容器.
— *kukutsu*. Mos. 植物の名.
— *kush'*. Dav. 洪水.
— *toj-toj*. Mos. ツバメ.
— *khári*. (地) ポロピエフナイ (Poropyekhnaj, Поропехнай) 川の (下から) 3 番目の支流.
Vambye あるいは *vambi*. Dav. 十. Lang. S. Sakh. Kl. Sakh. Bal.Mats.
— *aruwano khots*. Dav. 百三十.
— *ashikini khots*. Dav. 九十.
— *idokhots*. Dav. 三十. Lang. S. Sakh.
— *inikhots*. Dav. 七十.
— *prokhots*. Dav. *iryekhots* とすべきところの誤り (おそらく, 手稿の判読しにくさから), 五十.
— *irikhots*. Lang. S. Sakh. 五十.
— *tubishano khots*. Dav. 百五十.
— *shnyebishano khots*. Dav. 百七十.
— *shnyevano khots*. Dav. 百九十.
— *yuvano khots*. Dav. 百十.
Vâmpye. (代) この. (数) 十. *Vâmpye-éivano-ikas'ma-snyeváno*, 三百十. *Vâmpye muj kōnte*, 葉たばこ (たばこ) 十束与えた.
— *earuwáno (earuvan gō)*, 百三十. — *ikas'ma snyevano*, 330.
— *easís'nyegokh*. 九十.
— *éivano (eivan gō)*, 百十. *Snye ikás'ma vâmpye éivango*, 百十一.
— *éin'go*. 七十.
— *esinyepisáno (esinyepisan gō)*, 百七十.
— *esnyeváno*, 百九十.
— *étrýego*. 五十.
— *étugo*. 三十. — *ikás'ma snyeváno*, 二百三十.
— *etupyesáno (etupyecan gō)*, 百五十.

(7) 不明

Ваваки.

— 45 —

Вѣптѣ.

Ванаки. Мос. десять. *Ванаке.* Страл. десять. *Ванакъ.*

Ланг. Мац. десять.

Вѣнахки, не звать (Японизмъ).

Вѣнахкире, не знаю (Япопизмъ).

Ванагкись.

Ванбе. Мос. десять. *Ванбе-и-арушине юцъ.* Мос. сто тридцать.

— *и-ашикине-юцъ.* Мос. девяносто.

— *идоюцъ.* Мос. тридцать (*i*—сокращеніе отъ *ишама* „безъ“, *до*—діалектически вмѣсто *ту*, два). Ланг. Мац.—*итогоцу*.

— *и-иване юцъ.* Мос. сто десять.

— *и-инегоцъ.* Мос. семьдесятъ.

870. — *икашима инегоцъ.* Мос. девяносто.

— *икашина реюцъ.* Мос. семьдесятъ.

— *иреюцъ.* Мос. пятьдесятъ. Ланг. Мац. — *ни-реюцу*.

— *и-тубешане юцъ.* Мос. сто пятьдесятъ

— *итуюцъ.* Мос. тридцать (*i*—сокращеніе *ишама* „безъ“).

— *и-шнебешане юцъ.* Мос. сто семьдесятъ.

— *и-шневане юцъ.* Мос. сто девяносто.

Ванби. Мос. десять.

— *арувано юцъ.* Мос. сто тридцать.

— *ашикини юцъ.* Мос. девяносто (*ванби* вмѣсто *ванби-и*).

— *и до юцъ.* Мос. тридцать.

— *ини юцъ.* Мос. семьдесятъ (*ванби* вмѣсто *ванби-и*).

— *при юцъ.* Мос. пятьдесятъ (*ри-юцъ* діалектически *ре юцъ*).

— *тубишано юцъ.* Мос. сто пятьдесятъ.

— *шнебишано юцъ.* Мос. сто семьдесятъ.

— *шневано юцъ.* Мос. сто девяносто.

— *ювано юцъ.* Мос. сто десять.

Ванка. Пал. пять.

Вѣно (или *вѣно*), двѣсти. *Сне-вѣно*, 200. *Ту ванѣ*, 400 и т. д.

Вѣнто, десять (неправильно вмѣсто *то*, или вмѣсто *ванѣ*), десять дней.

Вѣнтѣ. Гл. звать, понимать, разумѣть. Прил. знакомый, ая.

Vanaki. Mos. 十. *Vanakye*. Stral. 十. *Vanak*. Lang. Mats. 十.

Vánakhki, 知らない (日本語からの借用表現).

Vánakhkirye, (私は) 知らない (日本語からの借用表現).

Vanakhkis'.

Vanbye. Mos. 十. *Vanbye-i-aruvanye gots*. Mos. 百三十.

— *i-ashikinye-gots*. Mos. 九十.

— *idogots*. Mos. 三十. (*i* は *ishama* 「～なしに」の省略形, *do* は方言では *tu* 「2」の代わり).

— *i-ivanye gots*. Mos. 百十.

— *i-inyegots*. Mos. 七十.

— *ikashima inyegots*. Mos. 九十.

— *ikashina ryegots*. Mos. 七十.

— *iryegots*. Mos. 五十. Lang. Mats. — *niryegotsu*.

— *i-tubyeshanye gots*. Mos. 百五十.

— *itugots*. Mos. 三十. (*i* は *ishama* 「～なしの」の省略形).

— *i-shnyebyeshanye gots*. Mos. 百七十.

— *i-shnyevanye gots*. Mos. 百九十.

Vanbi. Mos. 十.

— *aruvano gots*. Mos. 百三十.

— *ashikini gots*. Mos. 九十 (*vambi-i* の代わりに *vanbi*).

— *i do gots*. Mos. 三十.

— *ini gots*. Mos. 七十 (*vanbi-i* の代わりに *vanbi*).

— *iri gots*. Mos. 五十 (*ri-gots* は方言では *rye gots*)

— *tubishano gots*. Mos. 百五十.

— *shnyebishano gots*. Mos. 百七十.

— *shnyevano gots*. Mos. 百九十.

— *yuvano gots*. Mos. 百十.

Vanka. Pal. 飲む.

Váno (あるいは *vángo*), 二百. *Snye-váno*, 200. *Tu vangò*, 400 など.

Vánto, 十 (誤って, *to* の代わり, あるいは *van* の代わりに), 10 日間.

Vánte. (動) 知っている, 分かる, 理解する. (形) 馴染みの.

Вáнтэ утара.

— 46 —

Вáта.

Вáнтэ утара, знакомый человекъ.

— *утарака*, знакомые люди, знакомый пародъ.

Вану, по Пф. диалектически вмѣсто *вано*.

— *иневано юцъ*. Мос. двѣ тысячи.

— — *хоцъ*. Дав. двѣ тысячи.

Ванъ (или *вай*), сокращенное *ванте*, десять, десять разъ (въ числительныхъ). Мос. десять.

— *ид*, двѣсти.

880. — *юци ка*, или *сневáно ка*, лучше *сне тáнку*, сто веревокъ на соболей.

— *ваню*, двѣ тысячи.

— *ванъ ваню*, двадцать тысячъ.

— *ванъ шневане юцъ*. Мос. „сто тысячъ“.—Слѣдуетъ сказать: двадцать тысячъ.

— *ка*, или *сне опíсьне*, 10 веревокъ для ловли соболей.

— *ни*. Мос. десять человекъ (см. *ни*).

— *ни ине юцъ икашима шневане юцъ*. Мос. двѣсти семьдесятъ человекъ (*ванъ ни ине юцъ* вмѣсто *ванъ бе ни ине юцъ*). *Матомай мушири-камуй икири-кашке шаморонъ нишканъ мушири-камуй ванъ-нихъ тэке нэ кору*, 270 князей изъ цѣлой Японіи исполнили повелѣніе противъ князей Мацмая.

Варá. 1. Рисовая солома (сл. Яп.). 2. Прил. младшій (въ противоположность *кíяне*)

— *áйну*, младшій (въ противоположность *кíяне* или *юни*).

— *но*, младшее дитя (младшій сынъ или младшая дочь). Син. *пбни-уне-нд*.

890. *Варанджи*. С. травяной башмакъ.—(и у Японцевъ и Айновъ); дѣлается обыкновенно изъ рисовой соломы.

Варантука. Мос. названіе рыбы.

Варáпа. С. устрица, *ostrea aedulis*.

Вáре. Гл. зажигать (*унджи* —; *ни* —, *рбсугу*—), см. *уáре*.

Вáри. Геогр. Аинско-Японское селеніе въ 2 в. къ сѣв. отъ Мануи.

Васасо. Брот. дитя. *Васосо*. Кл. Мац. дитя.

Вáта. С. хлопчатая бумага.

Vánte útara, 知人.

— *utaraka*, 知り合いの人々, 顔見知りの人々.

Vanu, Pf. によると, 方言で *vano* の代わり.

— *ishnyevano gots*. Mos. 二千.

— — *khots*. Dav. 二千.

Van (あるいは *vaj*), *vampye* の省略形. 十, 十回 (数詞として). Mos. 十.

— *gō*, 二百.

— *gotsi ka*, あるいは *snyeváno ka*. より良くは, *snye táнку*. クロテン用の百本の縄.

— *vango*, 二千.

— *van vango*, 二万.

— *van shnyevanye gots*. Mos. 「十万」. — 2万と言うべき.

— *ka*, あるいは *snye opt's'pye*, クロテンを捕まえるための 10 本の縄.

— *ni*. Mos. 十人の人 (⇒ *ni*).

— *ni inye gots ikashima shnyevanye gots*. Mos. 二百七十人の人 (*van bye ni inye gots* の代わりに *van ni inye gots*) *Matomaj mushirikamuj ikiri-kashkye shamoron pishkan mushiri-kamuj van'-nikh tekye ne koru*, 日本中の 270 の諸侯がマツマイの諸侯に敵対する命令を実行した.

Varà. 1. 稲藁 (日本語). 2. (形) 年少の (*kiyánye* の反対).

— *ájnu*, 年少の人 (*kiyánnye* あるいは *yápi* の反対).

— *po*, 年少の子供 (最年少の息子あるいは年少の娘). (同) *póni-únye-pō*.

Varandzhi. (名) 草で編んだ靴. — (日本人のもアイヌのも); 普通, 稲藁から作られる.

Varantuka. Mos. 魚の名.

Varápa. (名) 牡蠣, *ostrea aedulis*.

Várye. (動) 火をつける (*úndzhi*—; *ni*—, *rósugu*—), ⇒ *uárye*.

Vári. (地) マヌヤ (Мануя, Мануя) の北方 2 露里のアイヌと日本人の村.

Vasasso. Brot. 子供. *Vasoso*. Kl. Mats. 子供.

Váta. (名) ワタ (植物としての).

Ватавбуси.

— 47 —

Вебегари.

Ватавбуси. Мос. шапка особеннаго вида.

Ватара. Мос. скала, утесъ. — *шнелъ*. Мос. одна скала.

— *китай*. Мос. вершина скалы. *Ватара китай ке канна-камуй сюнгъ фуми анъ*. На вершинѣ скалы есть грохочущій звукъ грома.

900. *Ваттесъ*. Дав. солома. *Ваттесъ сацки мунъ*. Кл. Сах. солома (сухая трава).

Ваю. Мос. названіе птицы.

Вѣха. Кл. Мац. Бал. Сах. вода.

Вахка. С. вода. *Вахка омаре*, наливать воды (въ котель)

— *асинъ*. С. наледь (весною на рѣкѣ). Син. *канъ-вѣхка*.

— *ка* или *каскета*, поверхность воды.

— *ката*, на водѣ, по водѣ.

— *санъ*, наводненіе.

— *сэсехка су*, самоваръ (названіе вымышленное экспромтомъ Каситуру).

— *умари*, купаться (грубый Японизмъ).

910. — *унунъ*, брызги на водѣ (отъ сильнаго вѣтра). Син. *неунунъ*.

— *цисъ-цисъ*, каплетъ (съ потолка).

Вахкаа. Лапг. Сѣв.-вост. Сах. вода.

Вахкахури. Геогр.

Вѣхтэ. С. припасъ. *Индъ-вѣхтэ*, съѣстные припасы.

Вѣхтэно-анъ или *уѣхтэно-анъ*. Гл. быть приготовленнымъ. *Вой-индъ уѣхтэно анъ*, разной пищи много.

Вѣхци. С. клещи. Сл. Яп. Син. *кануфне*.

Вѣхциндъ. Сл. Яп. Син. *кануфне*.

Вѣхцисъ. Сл. Яп. щипцы, клещи. Син. *кануфне*.

Вацка. Кл. Мац. Бал. Сах. вода.

Вашка. Мос. вода.

Ваюна (*wauna*). Брот. десять.

Ваяшакфъ. Дав. безсовѣстный, глупый.

Ваяшино. Мос. мудрый, умный. — *гуру*, мудрый человекъ, разсудительный человекъ.

Ваяшину. Дав. острый человекъ. Мос. умный, разсудительный.

— *гуру*. Дав. умной, разумный человекъ.

920. *Вебегари*. Дав. извѣстіе.

Vatanbusi. Mos. 特別な形の帽子.

Vatara. Mos. 岸壁, 切り立った岩. — *shnyep̄p̄*. Mos. 一つの岸壁.

— *kitaj*. Mos. 岸壁のてっぺん. *Vatara kitaj kye kannā-kamuj snots fumi an*. 岸壁の
てっぺんで雷鳴がとどろいている.

Vattyes. Dav. 藁. *Vattyes satski mun*. Kl. Sakh. 藁 (乾いた草).

Vauo. Mos. 鳥の名.

Vākha. Kl. Mats. Bal. Sakh. 水.

Vakhka. (名) 水. *Vakhka omārye*, 水を注ぐ (釜に).

— *as̄in'*. (名) 氷の表面にできた水 (春に川面で). (同) *kanā-vākka*.

— *ka* あるいは *kāskyeta*, 水の表面.

— *kāta*, 水面に, 水の上を.

— *san*, 洪水.

— *syēs̄yekhka su* サモワール (カシトゥル (Kasituru, Каситурь) が即席に考え出した名)

— *umāri*, 水浴する (入浴する) (粗野な日本語からの借用表現).

— *up̄ūn*, 水面のしぶき (強風による). (同) *pyeup̄ūn*

— *tsis'-tsus'*, 漏る (天井から).

Vakhkaa. Lang. N. -E. Sakh. 水.

Vakhkakhūri. (地)

Vākhte (名) 食料, 在庫品. *Ipyē-vākhte*, 食料品.

Vakhteno-an あるいは *uākhteno-an*. (動) 用意されている. *Voyā-ipyē uākhteno an*, たく
さんの様々な食べ物.

Vākhtsi. (名) くぎ抜き. 日本語の単語. (同) *kānuf̄pye*.

Vakhtsinā. 日本語の単語. (同) *kānuf̄pye*.

Vākhtsis' 日本語の単語. ペンチ, くぎ抜き. (同) *kānuf̄pye*.

Vatska. Kl. Mats. Bal. Sakh. 水.

Vashka. Mos. 水.

Vayuna (wauna). Brot. 十.

Vayashakf. Dav. 厚かましい, ばかな.

Vayashino. Mos. 賢明な, 利口な. — *guru*, 賢明な人, 思慮深い人.

Vayashinu. Dav. 明敏な人. Mos. 利口な, 思慮深い人.

— *guru*. Dav. 利口な, 良識ある人.

Vyeb̄yegiri. Dav. 知らせ.

Вебекере. — 48 — Венъ камуй асисъпе.

Вебекере. С. вѣсть, извѣстіе.

Вевіосека. Пр. кривоногій, колченогій (съ пятками внутрь).

— *кема*, кривая нога.

Вегашину (*wāgashinu*). Кл. Сах. умный.

Вейосуйё. Пр. кривоногій. Син. *вевіосека* и *асуру*.

Вейкиро анз! наконецъ свидѣлись; сколько лѣтъ, сколько зимъ! Син. *вѣнуськэне*

Вейсожи айну, сидящіе попарно на угощеніи и имѣющіе одну чашку на пару.

Вёко, мщеніе на взаимную смерть, отмститъ смертію врага (оскорбившаго) и потомъ умертвитъ самаго себя.

Вемпесани. Гл. ругать, злословить. *Хемата сеті вемпесани* (или *коцарувенз*)? какая собака ругаетъ меня?

930. *Вёмпира*. С. стрѣлка лука (растенія), лукъ сѣянецъ.

Вѣнаикара. Гл. здороваться. Син. *инанукарихтэ* и *уранкарабаре*.

Вѣнкотанз. Геогр. 1. Аинское селеніе въ 71 верстѣ съ сѣверу отъ Мануи. 2. Аинско-Японское селеніе въ 116 верстахъ къ югу отъ Мануи.

Венкотѣкомаре, нести или держать вдвоемъ на плечахъ (ушатъ).

Вѣнночи. Геогр. мысъ въ 102 верстахъ къ западу отъ Карсакова (переваль).

Вентоесанз. Геогр. Бѣлк. (иначе *усури*). Аинско-Японское селеніе въ 97 верстахъ къ сѣверу отъ Кусуная, иначе *Вендвессанз*. Геогр. Шм.

Вентисе. Геогр. Гл. мысъ къ югу отъ Мауки.

Вѣнтэ. Гл. рвать, драть. *Нану вентэ*, избить, обезобразить лице.

Вѣнтэж. Гл. зачеркнуть (написанное).

Вѣнуськэне! сколько лѣтъ, сколько зимъ! Син. *вейкиро анз*, очень пріятно видѣться!

940. *Венуярушка*. Дав. ругать Н: ф. иск. *венз-ирусъка*.

Венз, худой, дурной, некрасивый, худо, дурно, больно, нельзя.

— *камуй*, злой богъ, злой демонъ. Син. *венз-ояси*.

— *камуй асисъпе*, карбункулъ.

Vyebyekerye. (名) 消息, 知らせ.

Vyevgōsyeka. (形) 足の曲がった, 片ちんばの (かかとが内側に入った).

— *kyemā*, 曲がった足.

Vyegashinu (wāgaminu?⁽⁸⁾). Kl. Sakh. 利口な.

Vyegojsujyē. (形) 足の曲がった. (同) *Vyevgōsyeka* および *āsuru*.

Vyējkiro an! やっと会えた; 久しぶりだな! (同) *vyēnus'kanye*.

Vyējsokhki ājnu, 二人でごちそうについていて, 二人で一つの皿を共有している人達.

Vyēko, 相互の死による復讐, 敵 (侮辱した者) の死により復讐し, 後で自害する.

Vyempyesāni. (動) ののしる, 中傷する. *Khemata syetā vyempyesani* (あるいは *kochāruwyen*)
私をののしるのはどこのどいつだ?

Vyēmpira. (名) ネギのとう (植物), ネギの苗木.

Vyēnankara. (動) 挨拶を交わす. (同) *inānukarakhte* および *urānkarabarye*.

Vyēnkotan. (地) 1. マヌヤ (Manuya, Мануя) の北方 71 露里にあるアイヌの村. 2. マヌヤ
の南方 116 露里にあるアイヌと日本人の村.

Vyēnkotākhkomarye, 肩に担いで二人で (桶を) 運ぶ, 担いでいる.

Vyēnnochi (地) カルサコフ (Karsakov, Карсаковъ) の西方 102 露里にある岬 (渡し場).

Vyēntvyesan (地) Belk. (*usurī*⁽⁹⁾とも言う). クスナイ (Kusunaj, Кусунай) の北方 97 露里
にあるアイヌと日本人の村. ヴェンドゥヴェッサン (Vyēndvyessan, Вендвессанъ) とも
言う. (地 Shm.).

Vyēntisye (地) Gl.⁽¹⁰⁾ マウカ (Mauka, Маука) の南方の岬.

Vyēnte. (動) 破る, 引き裂く. *Nanu vyente*, 殴る, 顔を醜くする.

Vyēntekh. (動) 線を引いて消す (書かれたものを).

Vyēnus'kānye! 久しぶりだな! (同) *Vyēkiro an*, 会えてうれしい!

Vyēnuyurushka. Dav. ののしる. N⁽¹¹⁾: f.⁽¹²⁾ isk.⁽¹³⁾ *vyēn-irus'ka*.

Vyēn, 悪い, 不道德な, 醜い, 悪く, 不道德に, 痛く, できない.

— *kamūj*, 悪魔, 悪霊. (同) *vyēn-oyāsi*.

— *kamūj asīs'pye*, 瘍 (よう) (皮下組織の炎症).

(8) 不明

(9) 原文のまま。地名なので、大文字で始めるべきところであろう。

(10) 不明。Глен (Glyen) のことか？

(11) 不明

(12) 不明

(13) 不明

- Венъ камуй кисара пуй*, ракушка мягкая, служащая жилищемъ краба отшельника и похожая на ухо (лекарство отъ ушныхъ болѣзней).
- *орусьпе*, злое дѣло, злодѣяніе.
 - *ояси*, демонъ производящій сумасшествіе, злой демонъ.
 - *ояси шумъ*, шумъ шаговъ злаго демона.
 - *ояси кард айну*, сумасшедшій, помѣшанный, бѣшеный.
 - *ояси ѳнджи*, огонь злаго демона.
950. — *тру*, безпутница, дурная дорога.
- *чиканъ* (*венъ чиканъ*), черная ворона. Син. *тѳека*.
- Венънтрумъ*. Геогр. мысъ въ 130 верстахъ къ югу отъ Манун (близъ селенія *Тунайча*).
- Венецѳ*. Гл. сталкиваться (о судахъ). *Ту дайну венецѳ*.
- Всрехай*. С. трава съ съѣдобнымъ корнемъ.
- Вере такуса*, шаманный инѳу, бубенный инѳу.
- Веськомурай*, или *веськомурайпа*, обнимать, обниматься (съ женщиною).
- Веусѳ*. Гл. свивать (веревку), сколачивать (доски).
- Вѳчи*. Гл. знакомиться, подружиться, свыкнуться, полюбить другъ друга (напр. съ вновь пришедшими Русскими).
- Вимбира*. Геогр. Шм. скала близъ р. Орокѳсъ (въ сѣверу).
960. *Винцисъ*. Геогр. мысъ въ 211 верстахъ къ югу отъ Кусуная.
- Витурусе*. Дав. артельщикъ, въ Нѳм. Дав. *witurgufe*.
- Во*. С. четверть (мѣра длины).
- Вобокимба* (*вобокимпа*). Прил. сильный, имѣющій большую силу (Айну).
- Вой-амне ку зивава*, см. *зивава*.
- *амне-вахтэ*, очень много (всего).
- Вѳка инкара*. Гл. провожать (отѣзжающаго или уходящаго).
- Вобса*. С. очередь.
- *о-кари-кане*. Нар. поочереди. *Вобса-о-кари-кане-пунки кард*, стоять на часахъ поочереди.

Vyen kamūj kusara puj, 柔らかい貝, ヤドカリの住処になり, 耳に似ている (耳の病気の薬).

- *orūs'pye*, 悪業, 悪事.
- *oyasi*, 精神錯乱を引き起こす悪霊, 悪魔.
- *oyási gum* 悪魔の足音.
- *oyasi karà ájnu*, 狂人, 精神異常者, 凶暴な人.
- *oyási úndzhi*, 悪魔の火.
- *tru*, 通行できる道がないこと, 悪路.
- *chikāp (vyen chikākh)*, ハシボソガラス. (同) *etávka*..

Vyenéntrum. (地) マヌヤ (Мануя, Мануя) の南方 130 露里にある岬 (トゥナイチャ (Tunaj-chā, Тунайча) 村の近く)

Vyepyetsyū (動) 衝突する (船について). *Tu ájnu vyepyetsyū*.

Vyeryekāj. (名) 食用となる根をもつ草.

Vyerye tákusa, シャーマンの *ináu*, タンバリンの *ináu*..

Vyes'komuraj, あるいは *vyes'komuràjpa*, 抱く, 抱き合う (女性と).

Vyeusi. (動) なう (縄を), 打ち付ける (板を).

Vyéchi. (動) 知り合いになる, 親しくなる, 慣れる, 互いに愛しあう (たとえば, 新たにやって来たロシア人と).

Vimbira. (地 Shm.) オロケス (Orokyès, Орокèsъ) 川の近くの崖 (北方).

Vintsis' (地) クスナイ (Kusunaj, Кусунай) の南方 211 露里にある岬.

Viturusyē. Dav. 同業組合員, ドイツ語で. Dav. witurufe.

Vo. (名) 4分の1アルシン⁽¹⁴⁾ (長さの単位).

Vobokimba(vobokĩmpa). (形) 強い, 大きな力を持つ (Ajnu).

Voj-ámpye ku eiváva, ⇒ *eiváva*..

- *ámpye-vákhte*, とてもたくさん (合計して).

Vóka ínkarā. (動) 見送る (出発する者, あるいは去っていく者を).

Voósa. (名) 順番.

- *o-kari-kanye*. (副) 順番に. *Voósa-o-kari-kanye-púnki karà*, 順番に歩哨に立つ.

(14) アルシン(аршин)は, ロシアの旧長さの単位。1アルシンは71 cm なので, 4分の1アルシンは約18 cm である。

Ворд.

— 50 —

Вяхти.

Ворд. Гл. размачивать въ водѣ. *Сáри кирд* —, вымачивать въ водѣ (соленую рыбу), отмочить.

— *хэцире*, купаться, купанье.

970. *Ворбсьми*, свалиться, упасть съ чего (съ перекладинами). *Най охта* —, свалиться въ рѣку.

Вбса. С. бердо (для ткаля).

— *юуну*, вдѣвать нитки въ бердо.

Вбсе. Гл. выть. *Сстá вбсе*, собака воетъ.

Вбсокари, въ замѣнъ другаго, послѣ другаго. С. очередь.

— *охтá окáй*, жить по выѣздѣ другаго (въ домѣ).

Воуво. Кл. Кам. напёрстокъ.

Воя. Прил. разный.

— *икосайд*, разная пища.

— *инѣ*, разная пища.

— *кáхкоро.* Гл. принимать другой видъ. Син. *укахкоро*.

980. — *ма мбситэ.* Гл. сомнѣваться видя вновь приходившій народъ (съ хорошей или дурной цѣлью онъ пришелъ). Син. *воя-мѣфтэ?*

— *мпе аськай айну*, мастеръ на всѣ руки (и играть на балалайкѣ, и плясать, и писать и работать).

— *мѣфтэнукара*, или *уой-мѣфте нукара*, видѣть въ первый разъ незнакомаго человѣка, см. *оя-мѣфтэ*.

— *сахъ* или *сахъ айну*. Пр. дурно говорящій, не краснорѣчивый 'человѣкъ.

Воясьну. Пр. краснорѣчивый (— *айну*), искусно говорящій и вѣрно передающій слова другихъ. Против. *воясакъ*.

Воятункоро. Пр. разноцвѣтный, играющій разными цвѣтами (о бриллиантѣ).

Вынва. П.—М. худо, дурно.

Вямокутиса. Дав. диво.

Вяхти. Геогр. Гл. деревня Гиляцкая къ сѣв. отъ Дуй.

Vorð. (動) 水の中で柔らかくする。 *Sári kirð*—, 水の中で塩気を抜く(塩漬けの魚の), 水につけて柔らかくする。

— *khyétsiryé*, 水浴する(入浴する), 水浴。

Vorós'mi, 落ちる, ~から落ちる(梁から)。 *Naj okhta* —, 川に落ちる。

Vósa. (名) 箒(おさ)(機織のための)。

— *yuunû*, 箒に糸を通す。

Vósyé. (動) 吠える。 *Syetâ vósyé*, 犬が吠える。

Vósokari, 他のもの(人)の代わりに, 他のもの(人)の後で。 (名) 順番。

— *okhtâ okâj*, 他の人が出て行った後すぐ暮らす(家で)。

Vouvo. Kl. Kam. 指ぬき。

Voyâ. (形) さまざまな。

— *ikosajð*, さまざまな食物。

— *ipyê*, さまざまな食物。

— *kâkhhkoro.* (動) 他の姿を見せる。 (同) *ukâkhhkoro.*

— *ma mósité.* (動) 新しくやって来た人たちを見て疑う(彼らがやって来たのは, 良い目的でか, あるいは悪い目的でか)。 (同) *voya-múfte?*

— *mþye as'kâj ájnu*, なんでも屋(八方美人)(バラライカも弾くし, 踊るし, 文字も書くし, 仕事もする)。

— *múftenúkara*, あるいは *uoyâ-múfteyê núkara*, 初めて見知らぬ人に会う。 ⇒ *oya-múfte.*

— *sakh* あるいは *sakh ájnu*. (形) 話の下手な, 雄弁ではない人。

Voyás'nu. (形) 雄弁な(— *ájnu*), 巧みに話し, 正確に他の人の言葉を伝える。

(反) *voyásakh.*

Voyatúnkoro. (形) 色とりどりの, さまざまな色にきらめく(ダイヤモンドについて)。

Vynva. P.-M. 悪く, 不快に。

Vyamokutiva. Dav. 驚くべきこと, 奇跡。

Vyakhti. (地) Gl.⁽¹⁵⁾ ドゥーイ(Duj, Дуй) 北方のギリヤーク人の村。

(15) 不明。Глен(Glyen)のことか?

Га.

— 51 —

Гакотате.

Г.

Г. Г. ЧЕТВЕРТАЯ БУКВА АИНСКОЙ АЗБУКИ.

Га. 1. Частичка употребляемая для благозвучія, также какъ частички *ге*, *и*, *го* и *гу*. *Ку по го*, мой ребенокъ. *Танъ ими-эйми гё*, это платье—твое (*эйми* вмѣсто *эани-ими*). *'Анокай анъ корёне ге*, это наши вещи. *'Анокай анъ кісери и*, это наша трубка (во всѣхъ этихъ фразахъ *ге* и *и* замѣняетъ „это“ „это“). 2. Знакъ вопроса. *Ната брова ну гү?* отъ кого слышалъ? *Хемата шумъ и?* что это за шумъ? *Хемата хау ге?* что это за голосъ? (здѣсь опущенъ глаголь *анъ*). 3. Знакъ множественнаго числа.

Га. Мос. конечная частичка, о значеніи которой см. *ка*.

990. *Гаа.* Мос. выздоравливать, опускаться, идти ко дну (о рыбахъ), прибывать (о водѣ).

Гаатъ (*haat*). Брот. виноградъ.

Гаауре. Мос. бедро (ㄨㄤㄚ), буквально: нисходящая нога. Срав. *ѣарауре*.

Габо или *габу*. Мос. мать.

Габуру (или *гапуру*). Мос. мягкій, пѣжвый.

Гавъ (*hava*). (Срав. ст. *гавцико*), меньшій, меньше. Гл. уменьшаться. *Асисъне* —, чирей уменьшается.

Мачири —, рана подживаетъ. *Най гавъ*, вода въ рѣкѣ убываетъ.

Гавейки см. *хауейки*.

Гавеморе (*hавеморе*). Гл. беспокоить. Син. *эинуфъ*. Прил. безпокойный.

Гавесина. С. собственное мужское имя.

Гагуу. Мос. пушь, пупокъ.

Гаевену (*haehwaehnu*). Кл. Кам. пѣмой.

1000. *Гайнова ичари.* С. сакъ для ловли рыбы.

Гайокуне. Мос. панцырь, лата, броня.

Гайта. Мос. бѣгать, недостаточный.

— *ано.* Мос. недостаточнымъ образомъ.

Гака. Мос. шляпа, иваче *такка*.

Гакотате. Мос. имя мѣста на островѣ Мацмаѣ.

Г(G).

Г(G). アイヌ語の字母の4番目の文字.

Ga 1. *gye, gi, go* および *gu* と同じように口調を整えるために使われる小詞. *Ku po go*, 私の赤ん坊. *Tan imi-ejmi gyē*, この服は君のだ(*eani-imi*の代わりにの *ejmi*). *Ánokaj an korópye gye*, これは私たちの物だ. *Ánokaj an kisyeri gi*, これは私たちのパイプだ(すべてこれらのフレーズでは *gye* および *gi* は「この」「これ」の代わりにしている). 2. 疑問の記号. *Náta órova nu gū?* 誰から聞いた? *Khyemata khum gi?* それはどんな物音だ? *Khyemata khau gye?* それはどんな声だ?(ここでは動詞 *an* が省略されている) 3. 複数形の印.

Ga. Mos. 文末の小詞, 意味については, ⇒ *ka*.

Gaa. Mos. 回復する, 降りていく, 底に行く(魚について), 増す(水について).

Gaat (haat). Brot. ブドウ.

Gaurye. Mos. 太腿(ハアウレ), 字義通りは: 降りていく足⁽¹⁶⁾. (比) *paraurye*.

Gabo あるいは *gabu*. Mos. 母.

Gaburu (あるいは *gapuru*). Mos. 柔らかい, 手触りのよい.

Gavā (*khava*). ((比) *gātsiko* の st.⁽¹⁷⁾), より小さい, より小さく. (動) 小さくなる.

Asís'pye—, 腫れ物が小さくなる. *Máchiri*—, 傷が少し治る. *Naj gavā*, 川の水が減る.

Gavyejki ⇒ *khauyeyki*.

Gávyemorye (*khávyemorye*). (動) 心配をかける. (同) *éinuf*. (形) 不安そうな, 不安のある.

Gavyésina. (名) 男性の名.

Gaguu. Mos. へそ.

Gavevyenu (haehwaehnu). Kl. Kam. 啞の.

Gájnova íchari. (名) 魚を獲るためのたも網.

Gajokunye. Mos. 甲冑, 鎧.

Gajta. Mos. 走る, 不十分な.

— *ano*. Mos. 不十分に.

Gaka. Mos. 帽子, *gakka*. とも言う.

Gakotatyē. Mos. マツマイ島の地名.

(16) 原文のまま。

(17) статья (項目) の略か? しかし, この辞書には, *gātsiko* の項はない。

- Га́кусьни*. С. падающая (верхняя) поперечина въ *эчоро*.
- Гамá.гъ*. Кр. собственное мужское имя.
- Гамбе* или *гамби*. Мос. отецъ.
- Гáлтаки*. С. одежда для голени, наголенники.
1010. *Гаму* или *гамъ*. Мос. листъ древесный.
- Ганá*. С. особенная болѣзнь въ родѣ нашего ускопа.
— *нунъ*, высасывать болѣзнь *ганá*.
- Ганаре*. Мос. вилообразное древко для рыбной ловли.
- Ганге*. Мос. близкій, иначе *ганке*, или *ганги*.
- Гангено*. Мос. близко, иначе *ганкено*, или *гангино*.
- Гангино*. Мос. близко. *Гангино арики*. Мос. подступать, подходить.
- Гангита*. Кл. Кам. близкій.
- Гангуканйуй*. Мос. коромысло, стрекоза.
- Гангучá*. Геогр. отрасль Гиляковъ, живущая по р. Амгуни въ приморской области.
- Гани* (*hānih*). Кл. Кам. пища.
1020. *Гани*. Мос. металлъ, конечная частичка (иначе *ганне*), о значеніи которой см. *канне*.
- Ганкапуй*. Мос. пупокъ.
- Ганкекб*. Мос. не близко (см. *ко*). „Быть неблизкимъ, слово сомнительное“.
- Ганкогенэнэ*.
- Ганкопáяну* (*ханкопáлну*). Глаг. не обращать вниманія, не вмѣшиваться (въ драку). Син. *ганкогенэнэ*.
- Ганне*. Мос. см. *канне*. *Ганъ бе батэки нэ-ушараширини анъ-ги ганне*, только эта вещь есть предметъ благоволенія (удовольствія).
- Ганни*. Кл. Кам. я.
- Ганпопуй*. Мос. пупокъ.
- Гану*. Ланг. Кур. я.
- Ганъ*. С. печать (которою печатають). Сл. Яп.
— *чики*, см. *ханчинэ*.
1030. *Гану*. Пал. собака.
- Гануранъ-чунпъ*. Мос. второй мѣсяць года.
- Гануру*. Мос. мягкій, вѣжный.
- Гануто*. Мос. предуготовленіе, распоряженіе.
- Гарамъ*. Мос. ящерица, иначе *гараму*.
- Гаратецу*. Мос. названіе растенія.

Gákus'ni. (名) *échoro*⁽¹⁸⁾ の落下する (上の) 横桁.

Galgál. Kr. 男性の名.

Gambye あるいは *gambi.* Mos. 父.

Gāmpaki. (名) 脛のための衣類, 脛当て.

Gamu あるいは *gam.* Mos. 木の葉.

Ganā. (名) インポテンツの類の特別な病気.

— *nun,* *ganā* の病気を吸い出す.

Ganarye. Mos. 魚を獲るための熊手状の竿.

Gangye. Mos. 近い, *gankye,* あるいは *gangi.* とも言う.

Gangyeno. Mos. 近くに, *gankyeno,* あるいは *gangino.* とも言う

Gangino Mos. 近くに. *Gangino ariki.* Mos. 歩み寄る, 近づく.

Gangkita. Kl. Kam. 近い.

Gangukachiuj. Mos. オニヤンマ, トンボ.

Ganguchā. (地) 沿海地方のアムグニ (Amguni, Амгуни) 川沿いに住むギリヤーク人の子孫.

Gani (*hānih*). Kl. Kam. 食物.

Gani. Mos. 金属, 文末の小詞 (*gannye* とも言う), 意味については, ⇒ *kannye.*

Gankapuj. Mos. へそ.

Gankyekō. Mos. 近くない (⇒ *ko*). 「近くない, 疑わしい語」

Gankogyenene.

Gankoniyanu(*khankoniyanu*). (動) 注意を払わない, 止めに入らない (けんかを). (同)
gankogyenene.

Gannye. Mos. ⇒ *kannye.* *Tan bye bateki ne-ushara-shirini an-gi gannye.* この物だけが
愛玩物 (気晴らしの対象) だ.

Ganni. Kl. Kam. 私.

Ganpopuj. Mos. へそ.

Ganu. Lang. Kur. 私.

Gan (名) 印 (捺印される). 日本語.

— *chiki,* ⇒ *khanchinē.*

Gapu. Pal. 犬.

Gapurap-chupp. Mos. 2月.

Gapuru. Mos. 柔らかい, 手触りのいい.

Gaputo. Mos. 下準備, 処理

Garam Mos. トカゲ, *garamu.* とも言う

Garatyetsu. Mos. 植物の名.

*ускоп は импотенция, вызванная порчей, наговором などとありました

(18) この辞書の *échoro* の項には, 「クロテン用の冬のワナ」と書かれている。

Гарика.

— 53 —

Гаукено.

- Гарика*. Мос. канатъ, шпурокъ, веревка. — *ани*, канатомъ, веревкою.
- Гарикеу*. Мос. названіе птицы.
- Гарики*. Мос. лѣвый, влѣво.
- Гарики-ишаму*. Мос. лѣвая рука, лѣвая сторона.
1040. *Гарики-ка*. Мос. веревка, шпурокъ.
- Гарики тэки* или *гарики тэке*. Мос. лѣвая рука.
- Гару*. Мос. названіе растенія похожаго на лилію.
- Гаруки*. Мос. влѣво.
- *шио*. Мос. (ヨシキルハ), печка на лѣвой сторонѣ комнаты. Въ крит. сѣдалище на лѣвой сторонѣ залы.
- Гасами*. С. ножницы, сл. Яп.
- Гато боки*. Мос. часть ноги подъ колѣномъ, подмышка.
- Гатонинъ*. Мос. часть ноги подъ колѣномъ.
- Гатоз*. Мос. нижняя губа.
- Гатуру*, см. *хатуру*.
- Гатцокориссу*. Геогр.
- Гау*, см. *хау*. Мос. звукъ, голосъ. *Тэ унъ шишамъ* *анакине ашиуру-аши русике руи гау анна*, что касается сего человѣка, то достающаяся ему значительная награда произведетъ много шуму.
1050. *Гаугатте*. Мос. спать съ висящею внизъ головою.
- Гауги*. Мос. становится спокойнымъ, тихимъ.
- Гаугино*, или *гаугину*. Мос. спокойно, тихо, осторожно.
- Гауе*. Мос. голосъ, звукъ, иначе *гауи*. *Гауе шанке*. Мос. подавать голосъ.
- Гауе-иширун-нин-ба*. Мос. отдаваться, какъ эхо (букв. звукъ дѣлается слабымъ и убываетъ); эхо, отголосокъ (иначе *гауэнъ-иширунинба*).
- Гауеруй*. Мос. громко звучащій.
- Гауке*. Прил. легкій, пріятный (о запахѣ). *Хура* —, пріятный запахъ.—Мос. становится спокойнымъ, тихимъ; тихій, спокойный.
- *аракъ*, легкая, незначительная болѣзнь.
- *ахтѹ*, мелкій дождь (безъ тумана), см. *опѹй-пѹйсе-ахтѹ*.
- Гаукено*. Нар. тихонько, легопько. Слп. *тѣнепѣне*.

- Garuka*. Mos. 綱, 細なわ, 縄. — *ani*, 綱で, 縄で.
- Garikyeu*. Mos. 鳥の名.
- Gariki*. Mos. 左の, 左へ.
- Gariki-ishamu*. Mos. 左手, 左側.
- Gariki-ka*. Mos. 縄, 細なわ.
- Gariki teki* あるいは *gariki tekye*, Mos. 左手.
- Garu*. Mos. ユリに似た植物の名.
- Garuki* Mos. 左へ.
- *shio*. Mos. (ハルキシヨ), 部屋の左側にある炉. *krit.*⁽¹⁹⁾ では, ホールの左側の座る場所.
- Gasami*. (名) はさみ, 日本語の単語.
- Gato boki*. Mos. 膝から下の脚の部分, 脇の下.
- Gatonin*. Mos. 膝から下の脚の部分.
- Gatoe*. Mos. 下唇.
- Gáturu*, ⇒ *kháturu*.
- Gattskokorissu*. (地)
- Gau*, ⇒ *khau*. Mos. 音, 声. *Te un shisham anakinye ashiuru-ashi russkhye rui gau anna*, その人に関しては, 彼に与えられたかなりの褒美は大きな騒ぎを引き起こすだろう.
- Gaugammye* Mos. 頭をうなだれて眠る.
- Gaugi*. Mos. 穏やかになる, 静かになる.
- Gaugino*, あるいは *gauginu*. Mos. 穏やかに, 静かに, 慎重に.
- Gauye*. Mos. 声, 音, *gauri* とも言う. *Gauye shankye*, Mos. 声を出す.
- Gauye-ishirun-nin-ba*. Mos. こだまのように反響する(字義通りは, 音が弱くなり衰える); こだま, 反響 (*gauen-ishiruninba* とも言う).
- Gauyeruj*. Mos. 大きく鳴り響く.
- Gáukye*. (形) 軽い, 気持ちのいい(匂いについて) *Khura* — いい匂い. — Mos. 穏やかになる, 静かになる; 静かな, 穏やかな.
- *arakā*, 軽い, 取るに足らぬ病気.
- *akhtū*, こぬか雨(霧のない), ⇒ *opáj-pujsye-akhtū*.
- Gáukyeno*. (副) 静かに, そっと. (同) *tényepōnye*.

(19) 不明。

Гаукено гóтувсе.

— 54 —

Ге.

1060. *Гаукено гóтувсе*, тихонько тащить (за пуповину).
 Мос. спокойно, тихо, осторожно. *Гаукено итаку*. Мос. говорить тихо.
- Гауки*. Кл. Кам. кричать.
 — *анз*. Мос. имѣть голосъ, говорить, быть сказаннымъ, гласить.
- Гаупусека*. С. собственное мужское имя (или *Хаупусека*).
- Гауз-анз*. Мос. звучать, шумѣть.
- Гаѣка*. С. шапка. — *корд*, надѣвать шапку, см. *хаѣка*.
- Гахкатомари*. Геогр. Аинско-Японское селеніе на мѣстѣ русскаго поста Карсаковъ (въ заливѣ Анива), приблизительно подъ 46° 40' С. Ш. иначе *Хахка-томари*.
- Гахкокирамомте*. С. четвертый (безъимянный, перстневой) палець.
- Гахкомомте*. С. мизинець.
- Гахнась*. С. трава похожая на эруфъ.
1070. *Гахтра*. С. мартъ.
- Гациконко*. С. паукъ.
- Гацире*, см. *хацире*.
- Гацири*. Мос. падать, падать на полъ, погибать.
- Гацъ*. Мос. (У 八), виноградъ.
- Гаюльва*. Кл. Кам. смерть.
- Ге*. Лап. да, такъ.
- Гѣ*. Мос. (*не, ге*) означаетъ недоумѣніе, сомнѣніе (частица вопросительная), восклицаніе или вопросъ. *Не тобаке ге раму иайта ано нубе табанъ гунни*, что касается этой особы, то появляются у ней противъ ожиданія слезы. Обыкновенно присоединяется еще частичка *нэ*, что выражаетъ вопросъ или сомнѣніе и послѣдующее за тѣмъ опредѣленіе или фиксированіе мысли. *Нэпъ чоки ге нэ шанке нанкоро кушу*, потомучто я хотѣлъ выносить товарные тюки. *Шино лѣкатано анз ге нэ кушу*, поелику онъ очень боялся (казался очень боящимся).
- Ге*. Мос. частичка равносильная *не* (примѣръ ея представленъ только въ словѣ *лнге*); видъ, образъ (иначе *не*).

Gáukyeno gótuvsye, そっと引く (へその緒を)。 Mos. 穏やかに, 静かに, 慎重に。

Gaukyeno itaku, Mos. 静かに話す。

Gauki Kl. Kam. 叫ぶ。

— *an*. Mos. 声量がある, 話す, 述べられている, 伝える。

Gáupusyeka. (名) 男性の名 (*Kháupusyeka* とも言う)。

Gaue-an. Mos. 音を出す, 騒ぐ。

Gákhka. (名) 帽子。 — *korō*, 帽子をかぶる, ⇒ *khákhka*..

Gakhkatomári (地) ロシアのカルサコフ (Karsakov, Карсаков) 哨所 (アニワ (Aniva, Анива) 湾にある) の地のアイヌと日本人の村, およそ北緯 46 度 40 分。他に *Khakhka-tomári*。

Gakhkokirámmompye. (名) 4 番目の指 (薬指)。

Gakhkomómpye. (名) 小指。

Gákhpas'. (名) エルフ (eruf, эруфъ)⁽²⁰⁾ に似た草。

Gákhtra. (名) 3 月。

Gátsikonko. (名) クモ。

Gátsiryē, ⇒ *khátsiryē*。

Gatsiri. Mos. 倒れる, 床に倒れる, (不慮の) 死をとげる。

Gats. Mos. (ハツ), ぶどう。

Gayul'va. Kl. Kam. 死。

Gye. Lap. はい, そう。

Gyē. Mos. (*pye*, *gye*) は当惑, 疑い (疑問の小詞), 感嘆あるいは疑問を意味する。 *Nye tobakye gye ramu gajta ano nubye taban guni*, そのご婦人はどうかというと, 予想に反して彼女は涙ぐんでいる。ふつう疑問あるいは疑い, およびそれに続く考えの決定や定着を表す小詞 *nye* ともいっしょになる。 *Nep choki gye ne shankye nankoro kushu*, 私は品物の大きな包みを運び出したかったので。 *Shino yajkatano an gye ne kushu*, 彼はとても怖がっていた (とても怖がって見えた) から。

Gye. Mos. *kye* に等しい小詞 (その用例は *yangye* という語にだけ見られる); 外見, 様子 (他に *kye*)。

(20) どのような植物か不明。

Гебенке.

— 55 —

Гемпаки.

- Гебенке*. Мос. проистекать (объ источникѣ), вытекать.
Гебену. Гл. кивать въ знакъ согласія.
 1080. *Гебеу*. Мос. большая камбала (рыба).
Гебоко. Мос. гнушаться, ненавидѣть.
Гегеру. Мос. названіе черепокожного животнаго.
Гейкусо трайѣ. Гл. отодвигать.
Гемне. Мос. мягкій, вѣжнѣй.
Гейнинекоръ (häiniperkor). Кл. Кам. бѣдный.
Гейкай, см. *хекай*. Мос. старый, престарѣлый; быть старымъ (иначе *егай*).
 — *юкүсътэ*, умереть отъ старости (или въ старости).
 — *уру*. Мос. старикъ.
Гейкаци-цири. Мос. молодая птица.
 1090. *Гейкацъ*. Мос. молодой, нѣжнаго возраста (иначе *ейкаци*), юноша.
Гейкачичиръ. Кр. старики (птицы).
Гейкэмъ (*хекемъ*). Гл. тянуть (веревку), натягивать (лукъ: *ку* —).
 — *ани туйѣ*, перервать сильно потянувши.
Гейкимо, въ лѣсѣ. — *маканъ*, итти въ лѣсѣ. Син. *гүекара маканъ*, *канта маканъ*, *нитүнта маканъ*.
Гейкуру. Гл. оборачиваться (лицомъ), поворачивать лицо назадъ, иначе *коцѣкуру*.
Гейокарисъ. С. чалма Аинская. Сип. *сенькаки*.
Гейкукуту. Мос. (ツ、クハ), названіе растенія.
Геймако, или *хемако*. Гл. раздвинуть и прибрать свѣсившіеся со лбу волосы, см. *герүпохтэ-маймине*.
Гематаоу. Кл. Кам. никакъ не, отнюдь не.
 1100. *Гемесю*. Мос. (ツ、メ、ハ), склопъ горы, горная лѣстница (Bergtreppe).
Гемесу. Мос. подниматься, выныривать (о рыбахъ).
Гемехчаку. С. собственное мужское имя.
Гемине (hēminēh). Кл. Кам. никто.
Гемой. С. горбуша (рыба), горбатая сѣмга. Мос. лосось, сѣмга.
Гемой кая. С. женская верхняя одежда изъ шкуры горбуши.
 — *ке*, жиръ горбуши.
 — *уфъ*, молоки изъ горбуши.
Гемпаки (hēтраку). Кл. Кам. когда.

9*

- Gyebyenkye*. Mos. 流れ出る (泉について), 源を発する。
Gyebyénu. (動) 同意のしるしに頷く。
Gyebyeu. Mos. 大きなカレイ目の魚 (魚)
Gyeboko. Mos. 嫌う, 憎む。
Gyegyeryu. Mos. 甲羅のような皮膚をもつ動物.⁽²¹⁾ の名。
Gyeykuso trajyè. (動) 脇へ押しやる。
Gyeynye. Mos. 柔らかい, 手ざわりのよい。
Gyeyninyepkor (häininepkor). Kl. Kam. 貧しい。
Gyekaj, ⇒ *khyekaj*. Mos. 老いた, 高齢の; 老いている (*gyegaj* とも言う)。
— *gokús'te*, 老齢で死ぬ (あるいは, 年老いて死ぬ)。
— *uru*. Mos. 老人。
Gyekatsi-tsiri. Mos. 生まれたての鳥 (若鳥)。
Gyekats Mos. 若い, 年端もいかない (*gyekatsi* とも言う)。若者。
Gyékachichir. Kr. 老人たち (鳥たち)。
Gyeykëm (*khyeykem*). (動) 引っ張る (縄を), ぴんと張る (弓: *ku*—)。
— *áni mujyè*, 強く張って (二つに) 切る。
Gyekímo, 森へ。 — *makan*, 森へ行く。 (同) *gúvkara makàn*, *kánta makàn*, *nitánta makàn*。
Gyekíru. (動) 向ける (顔を), 振り向く, *kochyékiru*. とも言う
Gyekókaris'. (名) アイヌのターバン。 (同) *syen'káki*。
Gyekukutu. Mos. (ヘククツ), 植物の名。
Gyémake, あるいは *khyémake*. (動) 額から垂れた髪を脇によせて整える。 ⇒ *gyerúpokhte-máiminye*
Gyemataou. Kl. Kam. どうしても～ない, けっして～ない。
Gyemyesiu. Mos. (ヘメシウ), 山の斜面, 山の階段 (Bergtreppe)。
Gyemyesu. Mos. 上がる, 浮かび上がる (魚について)。
Gyemyékhchaku. (名) 男性の名。
Gyeminye (hēminēh). Kl. Kam. 誰も (～ない)。
Gyemoj. (名) カラフトマス (魚), こぶのあるサーモン。 Mos. サケ・マス, サーモン。
Gyemoj kayä. (名) カラフトマスの皮で作った女性の上着。
— *kye*, カラフトマスの脂。
— *uf*, カラフトマスの白子。
Gyempaki (hēmpaky). Kl. Kam. いつ。

(21) どのような動物かは不明。